

PORADNIK PRAWNY

TEMAT:
**Mediacja
rówieśnicza**

Zadanie współfinansowane ze środków budżetu Miasta Żory

Szanowni Państwo

W związku z faktem, iż począwszy od 2020 r. mediacja będzie usługą powszechnie świadczoną w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz w punktach poradnictwa obywatelskiego chcielibyśmy przybliżyć Państwu ideę mediacji jako polubownego sposobu rozwiązywania sporów.

Mediacja jest pomocna we wszelkich problemach i sporach między ludźmi. Prowadzona jest między innymi w sporach rodzinnych, pracowniczych, rówieśniczych, sąsiedzkich, gospodarczych, szkolnych, oświatowych.

Nieodpłatna mediacja przysługiwać będzie osobom, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Na wyznaczonych dyżurach mediatorzy poinformują o wszystkich regulacjach związanych z nieodpłatną mediacją w sposób zrozumiały i przystępny. Mediacja będzie dedykowana osobom, które mają wolę rozwiązania sporu na drodze polubownej i czynią to dobrowolnie, bez żadnego nacisku.

W przypadku pytań zachęcamy do korzystania z punktów informacyjnych zlokalizowanych w Punktach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego prowadzonych przez Stowarzyszenie „DOGMA”.

Zespół Stowarzyszenia „DOGMA”

Mediacja rówieśnicza – jako narzędzie służące do przeciwdziałania agresji w szkole.

W środowisku szkolnym występują zachowania uczniów, które odbiegają od przyjętych norm społecznych. Szkoła jest miejscem, w którym powstaje wiele konfliktów, a agresja werbalna występuje coraz częściej obok agresji niewerbalnej. Na szkole ciąży obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa uczniom oraz wdrożenie programów mających na celu przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży. Szkoła powinna poszukiwać skutecznych metod zapobiegania agresji i przemocy pośród uczniów.

Próba rozwiązania sporu występującego w szkole poprzez wniesienie sprawy do Sądu może mieć nieodwracalne skutki dla przyszłej kariery i życia uczniów, zaś droga sądowa nie stanowi jedynej możliwości rozwiązania konfliktu rówieśniczego. Istnieją alternatywne metody rozwiązywania sporów, do których zaliczają się negocjacje, mediacje i arbitraż.

Jednym ze współczesnych narzędzi wykorzystywanych do rozwiązywania konfliktów oraz spornych sytuacji jest mediacja, która służy tworzeniu profilaktyczno-edukacyjnych programów propagujących ideę sprawiedliwości naprawczej w zapobieganiu przemocy rówieśniczej w szkole.

Mediacje rówieśnicze to świetny sposób na rozwiązanie szkolnych waśni.

Co to jest mediacja rówieśnicza?

Mediacja to próba doprowadzenia do satysfakcjonującego obie strony rozwiązania konfliktu przy udziale osoby trzeciej – mediatora, który wspiera przebieg rozmów i pomaga w wypracowaniu porozumienia.

Mediacja rówieśnicza to jedna z metod prowadzących do zarządzania konfliktami, która ma na celu wyjaśnienie szkolnych spraw pomiędzy uczniami.

Mediacja prowadzi do rozwiązywania konfliktów i sporów rówieśniczych bez przemocy oraz propaguje ideę sprawiedliwości naprawczej, mając na względzie to, że każdy konflikt da się rozwiązać poprzez dialog prowadzący do porozumienia.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa z mediacji można skorzystać przed złożeniem sprawy do Sądu i wtedy mamy do czynienia

z mediacją pozasądową lub w trakcie trwania postępowania sądowego i wtedy jest to mediacja sądowa.

Począwszy od 2020 roku mediacja będzie nieodpłatną usługą świadczoną w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poradnictwa obywatelskiego.

Cel mediacji rówieśniczej?

- Stworzenie stronom warunków do wypracowania wzajemnego porozumienia;
- Podjęcie próby zakończenia konfliktu w sposób ugodowy;
- Poszukiwanie konstruktywnych rozwiązań możliwych do zastosowania;
- Realizacja zasady win/win, każda ze stron konfliktu czuje się wygrana;
- Złagodzenie i wygaszenie sporu w społeczności szkolnej.

Gdzie szukać przepisów regulujących postępowanie mediacyjne?

Mediacja jest uregulowana w kodeksie postępowania cywilnego. **Natomiast procedury związane z rozwiązywaniem sporów rówieśniczych w szkole poprzez mediację mogą zostać określone w statucie szkoły.**

Jakie występują konflikty w szkole, które mogą zostać rozwiązane przy pomocy mediatora?

Konflikt oznacza niezgodność, sprzeczność interesów, spór oraz zatarg. Zjawisko konfliktu jest nieodłącznym elementem życia społecznego. Wyróżniamy konflikty wartości, relacji, danych, interesów oraz konflikty strukturalne. Konflikty rówieśnicze są związane z relacjami, jakie nawiązują uczniowie pomiędzy sobą.

Eskalacja konfliktów szkolnych opiera się na przejawianiu agresywnych zachowań uczniów takich jak fizyczne niszczenie własności, naruszenie nietykalności cielesnej, słowne wyśmiewanie, ośmieszanie. Zachowania te mogą występować w dwóch postaciach:

- bezpośredniej, kiedy uczeń sam jest prowodyrem konfliktu
- lub
- pośredniej, kiedy uczeń namawia kolegę lub koleżankę do nieprawidłowego zachowania.

Jakie sprawy mogą być rozwiązywane w drodze mediacji rówieśniczej?

Wszelkie spory pomiędzy uczniami mogą być rozwiązywane poprzez mediację.

Do przykładowych spraw, jakie mogą zostać rozstrzygnięte w wyniku mediacji rówieśniczej należą:

- nieprawidłowe zachowania uczniów polegające na wzajemnym się przezywaniu;
- obrażanie członków rodziny kolegi lub koleżanki z klasy;
- przywłaszczenie cudzego mienia;
- wyśmiewanie rówieśników;
- rozpowszechnianie plotek;
- zatajanie prawdy;
- znieważanie kolegi lub koleżanki z klasy;
- prowokowanie bójek.

Kim jest mediator?

Mediator posiada fachową, profesjonalną wiedzę ukierunkowaną na pomoc w rozwiązywaniu sporów i konfliktów. Zgodnie z obowiązującymi przepisami mediatorem może zostać osoba pełnoletnia. Mediator najczęściej posiada wykształcenie prawnicze, psychologiczne, psychoterapeutyczne lub pedagogiczne, które umożliwia wsparcie stron w dojściu do porozumienia.

Mediator posiada wiedzę teoretyczną i praktyczną, która stanowi narzędzie do zażegnania konfliktu pomiędzy stronami.

Kto może zostać mediatorem rówieśniczym?

Na mocy statutu szkoły na mediatora rówieśniczego może zostać powołany uczeń cieszący się szacunkiem i zaufaniem wśród kolegów i koleżanek. Ponadto mediatorem rówieśniczym mogą zostać pedagodzy, nauczyciele, rodzice bądź osoby z zewnątrz.

Mediator nie posiada władzy podejmowania decyzji za strony konfliktu, nie może narzucić im własnego zdania lub rozwiązania problemu. Mediator pomaga stronom we wzajemnym wysłuchaniu się, przedstawieniu argumentów oraz odnalezieniu wspólnych interesów i wypracowaniu możliwych rozwiązań.

Mediator jest moderatorem dyskusji pomiędzy zwaśnionymi stronami, który usuwa występujące bariery komunikacji, aby strony doszły do wzajemnie akceptowalnego porozumienia.

Do przestrzegania jakich zasad zobowiązany jest mediator?

Na podstawie obowiązujących przepisów prawa mediator zobowiązany jest do przestrzegania zasady poufności, bezstronności, neutralności oraz dobrowolności.

Mediator musi zachować wszystko o czym dowiedział się w trakcie mediacji w tajemnicy. Mediator nie ma prawa udostępniać informacji z przebiegu mediacji innym osobom, chyba, że strony obopólnie wyrażą na to zgodę. Mediatora nie można powołać na świadka w przypadku nie dojścia stron do porozumienia i konieczności wytoczenia powództwa bądź kontynuacji postępowania sądowego.

Mediator jest osobą bezstronną, co oznacza, że nie przychyli się do racji żadnej ze stron.

Mediator musi być neutralny wobec przedmiotu sporu, co stanowi o tym, że nie może narzucać stronom rozwiązań.

Mediator nie może nakłonić strony do zawarcia porozumienia, ponieważ mediacja jest dobrowolna.

Czym powinna się wyróżniać osoba będąca mediatorem rówieśniczym?

Mediator rówieśniczy powinien cechować się umiejętnością wczuwania się w potrzeby innych ludzi, cierpliwością, spokojem, kreatywnością, rozwiniętą zdolnością do rozumienia innych ludzi, mając na względzie pomoc stronom w dobrowolnym osiągnięciu porozumienia.

Mediatorem rówieśniczym powinna być osoba znająca środowisko szkolne i na co dzień stykająca się z problemami dzieci i młodzieży.

Gdzie można znaleźć wykwalifikowanego mediatora?

Prezesa Sądów Okręgowych zobowiązani są do prowadzenia stałych list mediatorów. A zatem najlepiej znaleźć wykwalifikowanego mediatora przez Sąd Okręgowy. Ponadto w Polsce istnieją ośrodki mediacyjne

Jakie są zasady mediacji rówieśniczej?

- **Dobrowolność** – strony muszą dobrowolnie wyrazić zgodę na udział w mediacji. Zgoda ta może być cofnięta na każdym etapie mediacji przez każdą ze stron;
- **Bezstronność** – strony sporu mają równe prawa, osoba wybrana na mediatora nie może opowiedzieć się po żadnej stronie konfliktu;
- **Poufność** – podczas trwania postępowania mediacyjnego oraz po jego zakończeniu strony oraz mediatora obowiązuje zachowanie tajemnicy, co do całego przebiegu rozmów i negocjacji;
- **Neutralność** – mediator nie posiada prawnych możliwości, aby narzucić stronom propozycję rozwiązania sporu, ponieważ to strony same muszą dojść do porozumienia. Mediator jest tylko moderatorem, który może ukierunkować rozmowy stron, w celu wypracowania porozumienia.
- **Akceptowalność** – ugoda pomiędzy stronami musi być zaakceptowana przez obie strony sporu.

Jakie są etapy mediacji rówieśniczej?

Postępowanie mediacyjne w przypadku sporów rówieśniczych może zostać rozpoczęte w dwóch przypadkach, gdy:

- Sąd uzna, że charakter sprawy i spór może zostać rozwiązany w drodze mediacji i wtedy po wyrażeniu zgody przez obie strony, skieruje sprawę do mediatora;
- Strony same wyrażą chęć rozwiązania konfliktu przy pomocy mediatora.

Wyróżniamy pięć etapów mediacji:

1. Zgoda stron na mediację,
2. Wyznaczenie mediatora lub ośrodka mediacyjnego,
3. Wyznaczenie przez mediatora terminu spotkania,
4. Negocjacje mediacyjne – rozmowy stron,
5. Spisanie wzajemnych ustaleń i zawarcie ugody lub zakończenie mediacji bez dojścia do porozumienia.

Nikt nie może zmusić zwaśnionych stron, aby poddali się postępowaniu mediacyjnemu. Obie strony muszą wyrazić chęć rozwiązania sporu za pomocą mediacji i jeśli taka wola następuje, to mamy do czynienia z pierwszym etapem mediacji.

Kolejnym etapem mediacji jest wybór mediatora lub ośrodka mediacyjnego. Strony muszą zgodzić się na daną osobą, która będzie pełniła rolę mediatora. Wybrany mediator po konsultacji ze stronami wyznacza termin mediacji.

Na samym początku spotkania mediacyjnego mediator prowadzi monolog, w którym zwięźle się przedstawia, ustanawia reguły zabierania głosu oraz akceptowalne normy zachowania podczas mediacji oraz wskazuje problem do rozwiązania.

Następnie mediator oddaje głos stronom, a sam przyjmuje postawę moderatora dyskusji.

W przypadku, gdy strony dojdą do porozumienia to należy spisać powzięte przez nich ustalenia w formie ugody.

Dlaczego uczniowie powinni korzystać z mediacji rówieśniczej?

- Mediacja umożliwia przyjęcie odpowiedzialności za nieporozumienia rówieśnicze;
- Uczeń nauczy się dążenia do samodzielnego rozwiązania sporu;
- Mediacja rozwija umiejętności społeczne i komunikacyjne;
- Mediacja pozwala na wyłanianie się liderów społeczności szkolnej;
- Mediacja ma wpływ na aktywność uczniów w środowisku szkolnym;
- Mediacja prowadzi do przeciwdziałania zjawisku przemocy i hejtu w szkole.

Czym jest sprawiedliwość naprawcza?

Sprawiedliwość naprawcza, która jest celem mediacji – jest zupełnie czymś innym niż sprawiedliwość odwetowa, realizowana przez Sądy powszechne. W postępowaniu sądowym nie liczą się ludzkie emocje i przeżycia, tam jest spór, który trzeba rozstrzygnąć i stwierdzić, czy ktoś jest winny czy niewinny.

Sprawiedliwość naprawcza zmierza przede wszystkim do wyrównania krzywdy w szczególności przez umożliwienie lub wymaganie, aby sprawca podjął działania naprawcze, zaś pokrzywdzony uczestniczył w dyskusji na temat formy zadośćuczynienia. Podstawowym założeniem sprawiedliwości naprawczej jest budowanie reakcji w konfiguracji sprawca – pokrzywdzony

Mediacja zakłada naprawę wyrządzonej krzywdy w takim stopniu, który jest najbardziej korzystny dla obu stron.

Jakie są koszty mediacji?

Koszty mediacji sądowej wskazane są w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2016 roku w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym i wynoszą od 150 zł do 20000 zł w zależności od rodzaju sprawy lub wartości przedmiotu sporu.

Od stycznia 2020 roku w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz w punktach nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego mediacja będzie usługą świadczoną bezpłatnie, dla osób, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Jakie są koszty mediacji rówieśniczej?

W mediacji rówieśniczej umownej koszty mediacji powinny zostać ustalone w statucie szkoły.

W przypadku mediacji ze skierowania Sądu w sprawach niemajątkowych – rówieśniczych wynagrodzenie mediatora wyniesie 150 zł za każde posiedzenie, jednak nie więcej niż 450 zł za całe postępowanie mediacyjne.

Koszty mediacji karnej ze skierowania sądu z nieletnim sprawcą czynu karalnego pokrywa w całości skarb państwa.

Jakie skutki wywołuje zawarcie ugody w mediacji?

Ugoda zawarta przed mediatorem, po jej zatwierdzeniu przez Sąd ma moc prawną na równi z ugodą zawartą bezpośrednio przed Sądem.

Ugoda mediacyjna zatwierdzona przez Sąd stanowi tytuł egzekucyjny, który podlega wykonaniu w drodze egzekucji komorniczej.

Ugoda zawarta w mediacji powinna być zgodna z prawem i zasadami współżycia społecznego, nie zmierzać do obejścia prawa, być zrozumiała i nie zawierać sprzeczności.

Jakie są więc zalety mediacji?

- odformalizowana procedura;
- szybkość postępowania;
- budowanie wzajemnego szacunku;
- konstruowanie prawidłowych relacji społecznych;
- osiągnięcie wzajemnie wypracowanego porozumienia;
- przełamywanie barier komunikacyjnych pomiędzy ludźmi;
- rozładowywanie napięcia, co umożliwia dalszą współpracę w przyszłości;
- rozwiązywanie konfliktu na miarę potrzeb stron;
- zapewnienie równości stronom sporu;
- umożliwienie swobodnego wypowiedzenia się i prezentację swoich racji;
- brak jest przegranych, obowiązuje zasada WIN/WIN;
- strony mają poczucie odpowiedzialności za wynik mediacji i jego realizację w przyszłości.

Notka o autorze:

Paula Majcher-Guzik – prawnik, stały mediator przy Sądzie Okręgowym w Katowicach, nauczyciel akademicki. Absolwentka Cologne Academies of Arbitration and Mediation w Niemczech. Autorka publikacji naukowych o tematyce związanej z alternatywnymi metodami rozwiązywania sporów. Prelegentka na konferencjach naukowych dotyczących mediacji.

MEDIACJA W PUNKTACH NPP I NPO

Nieodpłatna mediacja, począwszy od 2020 r. będzie obok nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poradnictwa obywatelskiego usługą gwarantowaną przez Państwo w ramach systemu poradnictwa. W punktach nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego mediatorzy będą pełnić swoje dyżury, służąc pomocą **w rozwiązywaniu konfliktów w formie polubownej.**

Nieodpłatna mediacja przysługiwać będzie osobom, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Na wyznaczonych dyżurach mediatorzy poinformują o wszystkich regulacjach związanych z nieodpłatną mediacją w sposób zrozumiały i przystępny. Mediacja będzie dedykowana osobom, które mają wolę rozwiązania sporu na drodze polubownej i czynią to dobrowolnie, bez żadnego nacisku. Mediator w punkcie pomocy zachowuje neutralność a wszystko co zostanie ujawnione w toku spotkania objęte jest klauzulą poufności.

Nieodpłatna mediacja obejmować będzie :

1. poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających
2. Przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji
3. Przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej
4. Przeprowadzenie mediacji
5. Udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

Mediatorzy w punktach pomocy nie będą mogli podjąć się spraw, w których sąd lub inny organ wydał postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego, a także spraw, w których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc.

Biblioteczka Prawna Stowarzyszenia „DOGMA”

PUBLIKACJA WYDANA PRZEZ:

Stowarzyszenie Na Rzecz
Poradnictwa Obywatelskiego
„Dogma”

40-074 Katowice, ul. Raciborska 48, lok.2
tel. 32 557 51 83

stowarzyszeniedogma@gmail.com
www.dogma.org.pl

NIP: 634-25-05-321, REGON: 278130684, KRS: 000017536

Zadanie współfinansowane ze środków budżetu Miasta Żory

